

Inschrijvingsformulier

Digitaal opsturen naar info@thuisindestad.be
U krijgt een ontvangstmelding

Waarvoor dient dit formulier?

Met dit formulier dingt u mee naar de 'Thuis in de Stad'-prijs 2011, U kunt per stad één, twee of drie projecten indienen. Gebruik voor ieder ingediend stadsproject een nieuw formulier.

Aan wie bezorgt u dit formulier?

Verstuur dit formulier voor 10 oktober 2011 om 17.00 uur online naar info@thuisindestad.be

Waar vindt u meer informatie?

U vindt meer informatie op onze website thuisindestad.be.

Gegevens van de stad die het project indient

1 Vul hieronder de naam in van de stad die het project indient.

Stad Mechelen

Gegevens van de contactpersoon van het project

2 Vul hieronder de gegevens in van de contactpersoon van het project.

voornaam en achternaam	Fons Van Dam
functie	Groenambtenaar, diensthoofd natuur- en groenontwikkeling
straat en nummer	Grote Markt
postnummer en gemeente	
telefoon	015/297582
faxnummer	015/297548
e-mailadres	fons.vandam@mechelen.be

Gegevens van het project

3 Vul hieronder de gegevens in van het project.

naam	DODOENSTUIN(data betreft aanlegwerken)					
startdatum	dag	<input type="text" value="0"/> <input type="text" value="6"/>	maand	<input type="text" value="0"/> <input type="text" value="4"/>	jaar	<input type="text" value="2"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="0"/>
einddatum	dag	<input type="text" value="1"/> <input type="text" value="1"/>	maand	<input type="text" value="0"/> <input type="text" value="4"/>	jaar	<input type="text" value="2"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="1"/>
naam van de partners	ANB; O.E., W en Z, wijkraad, vrienden van Dodoens, Velt (enkel bij opstart vrijwilligerswerking), externe studie bureaus, andere stadsdiensten, aanpalende scholen;					
naam van de coördinator	Fons Van Dam					
budget	449.166,59		euro			

4 Geef hieronder een korte beschrijving van het project.

Het project moet al gerealiseerd zijn of moet zo ver gevorderd zijn dat het op zijn waarde en effectiviteit beoordeeld kan worden. Het mag op 10 oktober 2011 niet meer dan twee jaar geleden gerealiseerd zijn.

De Dodoenstuin is een project binnen een meer globaal project rond de herwaardering en herinrichting van het stedelijk park Kruidtuin in Mechelen. Met de herinrichting van de Dodoenstuin wil de stad op een globale en geïntegreerde wijze een aantal problemen van deze tuin aanpakken, gaande van verwaarloosd groen, zwerfvuil, verouderd parkmeubilair, gevaarlijke bomen, enz, tot overlastproblemen zoals graffiti en vandalisme, occasionele drugshandel.

Kenmerkend voor de Dodoenstuin is dat het initiatief niet bij de stad zelf lag, maar gebaseerd was op een vraag vanuit de wijkraad die een aantal bewonersinitiatieven groepeerde. De stad heeft hier echter een belangrijke faciliterende en uitvoerende rol gespeeld en heeft deze initiatieven verder gestructureerd in een globaal participatieproject voor de herwaardering en herinrichting van het stedelijk park.

Vanuit een beheersplanning methodiek op basis van de principes van Harmonisch Park & Groenbeheer en het daarbij horend model van beheersplan werd het volledige proces aangestuurd. Participatie werd hier niet als één van de 12 principes toegepast, maar als hét basisprincipe voor dit beheersproces.

Resultaat hiervan is een plan en uitvoering dat kan genieten van een breed draagvlak bij de buurtbewoners en andere betrokken stakeholders.

Een tuinhistorische onderzoek van de Kruidtuin, diverse groen-technische analyses, verslagen en adviezen werden gecombineerd met een actieve bewonersrol. Zo hebben bewoners meegewerkt aan het opstellen van het scenario dat de basis is geworden voor de opmaak van het globaal inrichtingsplan. En ondertussen hadden een aantal bewoners zich ook georganiseerd als 'De Vrienden van Dodoens' en spelen tot op vandaag een actieve rol bij het beheer van de Dodoenstuin zelf.

Het resultaat is een volledig vernieuwde tuin, uitgewerkt op basis van één van de schetsen uit het 'Cruydeboek' van Dodoens (1e druk 1554).

De Dodoenstuin is een onderdeel van een meer globaal project voor de Kruidtuin, één van de weinige groene longen in de Mechelse binnenstad. Met dit project wil Mechelen tegemoet komen aan de hedendaagse behoeften van een stadspark, met respect voor de tuinhistorische waarden en specifieke kenmerken van het park.

Door aandacht te besteden aan de verwachtingen van diverse gebruiksgroepen zoals ouderen, gezinnen, studenten, bezoekers (zowel toeristen als bezoekers van het handelsapparaat of forenzen die dagelijks naar Mechelen komen om te werken) slagen we erin om het aantal bezoekers van het park op te drijven en dit op alle momenten van de dag. Verder wordt het park naadloos aangesloten op het mobiliteitsplan van de stad waar via het STOP-principe voorrang gegeven wordt aan transport in de binnenstad te voet of per fiets.

Eindresultaat is een park met een natuurlijke sociale controle waardoor automatisch de klachten van overlast verminderen. Het participatielukkig blijft verder bestaan via onderhoud en andere activiteiten door de Vrienden van Dodoens, waardoor hier een blijvend effect van sociale cohesie is verwezenlijkt. Terecht hebben de Vrienden van Dodoens dan ook de prijs van de vrijwilliger 2011 van de stad Mechelen ontvangen.

De wijze waarop Mechelen deze vrijwilligersparticipatie heeft aangepakt resulteert vandaag reeds in een verhoogde belangstelling voor dit project bij andere steden en organisatie betrokken bij een stedelijk parkbeheer.

5. Beschrijf de rol van de stad in de realisatie van het ingediende project?

Voor dit project heeft de stad de coördinatie van het beheersplanningproces en de inrichtingsprojecten op zich genomen, inclusief de opvolging van de inrichtingswerken. De dienst voor natuur- en groenontwikkeling was coördinator van het project.

In die rol werd met verschillende partijen samengewerkt:

- Vlaamse Overheid
  - Agentschap voor Natuur en Bos
  - Onroerend Erfgoed
- College van burgemeester en Schepenen: naast de vakschepen andere betrokken schepenen (cultuur, mobiliteit, ...)
- De verschillende stadsdiensten
  - Wijk & Dorpszaken
  - Ruimtelijke planning
  - Leefmilieu
  - Monumeten
- Scholen in de buurt van het park
- Bewonersvertegenwoordiging
- Vrijwilligerswerking 'Vrienden van Dodoens'
- Externe begeleider voor de toepassing van het Harmonisch Park en Groenbeheersmodel

6 Kruis hieronder de twee hoofdaspecten aan waarop het project betrekking heeft.

- de huisvesting in de stad
- de stedelijke ruimte
- de mobiliteit in de stad
- XX het leefmilieu in de stad**
- de plaatselijke economie
- de sociale cohesie in de stad
- de cultuurbeleving in de stad
- XX het democratisch besturen van de stad**
- andere, namelijk:

7 Geef kort de karakteristieken weer, indien het project zich uitdrukkelijk richt tot een bepaalde buurt of doelgroep.

De Dodoenstuin heeft door zijn unieke vormgeving een eigen identiteit gekregen, die aantrekkelijk is voor verschillende doelgroepen binnen de stad.

Als belangrijk onderdeel van de Kruidtuin wil de Dodoenstuin op verschillende momenten van de dag verschillende doelgroepen benaderen die elk hun eigen functionaliteit zoeken in het park. Soms is die functionaliteit beperkt in tijd (vb bezoekers die via de Dodoenstuin naar de binnenstad gaan) of soms is die functionaliteit eerder recreatief (een ontmoetingsplaats waar het aangenaam vertoeven is), of nog is die functionaliteit cultureel of educatief (historische figuur voor Mechelen, diversiteit van plantenaanbod, architectuur van het park met historische link, maar hedendaagse uitvoering).

8 Wat zijn de beoogde effecten van het project?

Het project beoogde een oplossing te bieden aan een aantal directe problemen die ook de aanleiding van het opstarten van het project waren zoals:

- Oplossingen voor de door de wijkraad centrum geformuleerde klachten mbt de Kruidtuin en de deelzone rond het standbeeld van Dodoens
- Beheer optimaliseren
- Deelzone beter integreren in de globale parkstructuur van de Kruidtuin
- Beeldkwaliteit verhogen
- Verhogen van sociale controle

Daarnaast heeft door zijn bijzondere geïntegreerde aanpak dit project ook een aantal meer afgeleide effecten:

- Door hoge betrokkenheid vrijwilligers is sociale cohesie in de buurt sterk verbeterd
- Door systematisch te analyseren welke parkfuncties diverse doelgroepen zoeken, is men erin geslaagd om andere en meer parkbezoekers aan te trekken wat opnieuw de sociale controle ten goede komt
- Vanuit de herwaardering van de Dodoenstuin is er voldoende draagvlak ontstaan om verder te gaan en de verdere herwaardering van de Kruidtuin aan te pakken.

9 In welke mate zijn de beoogde effecten van het project gerealiseerd?

Nu de Dodoenstuin gerealiseerd is merken wij duidelijke veranderingen op in het park:

- Uit de reacties van vertegenwoordigers van de wijkraad blijkt dat voldaan is aan het verwachtingspatroon.
- Op basis van de ervaring met het beheer gedurende het eerste jaar na de aanleg blijkt duidelijk dat de collectie beter te beheren is in de verhoogde plantenvakken, in vergelijking met de vorige inrichting waarbij kruiden in aparte plantvakken stonden.
- De beeldkwaliteit is verhoogd, zowel wat het geheel van Dodoenstuin betreft als wat de beeldkwaliteit van de collectie kruiden betreft. Het originele ontwerp van de Dodoenstuin maakt dat de plek een eigen identiteit heeft die toch op een harmonische wijze inpast in het park.
- Waarnemingen op het terrein tonen ons duidelijke verhogingen van het aantal bezoekers aan de tuin wat de sociale controle ten goede komt en ook zichtbaar wordt in een daling van het aantal meldingen van overlast.

- Nieuwe initiatieven ontstaan voor deze parkzone. Zo was er in 2011 al het initiatief van Technopolis in samenwerking met Argus en de Stad 'Plantastische Wandeling', welke heel wat bezoekers doorheen de Dodoenstuin heeft geleid
- De collectie kruiden in de tuin brengt ook een meer gespecialiseerd publiek naar de Dodoenstuin, individueel of in groep
- Diverse scholen integreren een uitstap naar de Dodoenstuin in hun lessenpakket.

---

10 Op welke manier werden diverse beleidsdomeinen in het project geïntegreerd?

Het beheersplanningproces zelf conform de principes van harmonisch park- en groenbeheer zorgt ervoor dat een veelheid van beleidsdomeinen aan bod kunnen komen.

Voor de Kruidtuin en in het bijzonder voor het Dodoensproject

Door participatie en overleg binnen het beheerplanningproces conform de principes van harmonisch park- en groenbeheer. De stuurgroep die het beheerplanningproces (en de herinrichting van de Dodoenstuin) begeleid speelt hierin een sturende rol. Tijdens de stuurgroep vergaderingen kunnen de verschillende beleidsdomeinen aanbod komen. Gezien de historische context van het park en de doelstellingen van de stad om het park te integreren in het bredere beleid van de stad zijn volgende beleidsdomeinen aan bod gekomen:

- Cultuur & Erfgoed
- Leefmilieu & milieu-educatie
- Jeugd & Jongerenwerking
- Wijk & Dorpszaken
- Mobiliteit
- Onderwijs
- Communicatie

---

11 In welke mate is het project innovierend en draagt het bij tot stedelijkheid?

In een verstedelijkte omgeving zijn de aanwezigheid van aantrekkelijke parken en groene ruimten een verrijking voor de leef- en beleefbaarheid van de stad zelf.

Door de specifieke situering van De Kruidtuin in de binnenstad enerzijds en de projectaanpak anderzijds zijn wij erin geslaagd om de parkfunctie te versterken.

Het park sluit naadloos aan op het mobiliteitsnetwerk van de binnenstad voor voetgangers en fietsers die hierdoor dagelijks van het park gebruik kunnen maken. Voetgangerstromen van en naar de binnenstad kunnen voortaan door een opgewaardeerd stukje groen plaatsvinden wat de stadbeleving sterk ten goede komt.

Door diverse doelgroepen (jongeren, ouderen, studenten, allochtonen, vrijwilligers, enz) aan te trekken is er een belangrijk effect naar quasi permanente sociale controle gerealiseerd. Het beplantingsplan houdt rekening met inkijk in het park vanuit de scholen. Ondoordringbare groenschermen zijn verwijderd wat het veiligheidsgevoel ten goede komt.

Vanuit een ongenoegen onder de buurtbewoners is men erin geslaagd om een actieve vrijwilligerswerking op poten te zetten die niet alleen betrokken werd bij de conceptuele en uitvoerende fase van de renovatie van de Dodoenstuin, maar eveneens verder betrokken blijft bij het onderhoud en de verdere uitbouw van de tuin. Bedoeling is om die werking verder te zetten met de toekomstige ontwikkelingen van de volledige Kruidtuin.

Door bewoners te betrekken bij een infrastructuurproject in hun onmiddellijke omgeving, en door die betrokkenheid ook continu verder te onderhouden, zijn er onmiddellijke effecten op het vlak van sociale cohesie die ook verder gaan dan het project zelf.

---

12 Beschrijf waarom en op welke wijze dit project inspirerend kan zijn voor andere projecten?

Het Dodoensproject bevat een aantal aspecten die inspirerend kunnen zijn voor andere projecten.

- De doorgedreven vrijwilligerswerking: Het feit dat de vrijwilligerswerking reeds sinds 2006 actief doorloopt duidt erop dat de gevolgde werkwijze van ondersteuning en opvolging van de vrijwilligerswerking tot een duurzame samenwerking vrijwilligersstad leidt.
- De doorgedreven aandacht voor het participatietraject. Door de nodige aandacht te besteden aan participatie wordt het draagvlak aanzienlijk vergroot. Er is begrip voor het feit dat niet alle problemen op korte termijn kunnen opgelost worden
- Het beheersproces zelf: Het beheerplanningsproces staat voor een globale en geïntegreerde aanpak. De Dodoenstuin is onderdeel van een globaal inrichtingsplan, Dit maakt dat de Dodoenstuin op een harmonisch wijze inpast in de globale structuur van de Kruidtuin.
- Het ontwerp van de Dodoenstuin zelf: Het ontwerp is uitgewerkt op basis van het scenario voor de ganse Kruidtuin. De stuurgroep heeft de opmaak van het ontwerp begeleid. De ontwerper is er in geslaagd om het scenario op een unieke wijze ruimtelijk te vertalen
- De integratie van de Dodoenstuin en de Kruidtuin in zijn geheel in het globaal mobiliteitsplan van de stad: door het park te integreren in de 'modal shift' volgens het STOP principe welke de stad voor de binnenstad wil doorvoeren brengt men nieuwe doelgroepen naar het park die allemaal bijdragen tot een verbeterde sociale controle. Voor de gebruikers zelf draagt dit bij tot een merkelijke verbetering van de kwaliteit van leven in de stad.

In de praktijk resulteert dit op vandaag reeds voor een verhoogde aandacht van buiten Mechelen voor dit project. Zo is er interesse geweest van de Gemeente Schilde voor onze vrijwilligerswerking, is het project ook een goed voorbeeld voor ANB in de toepassing van een Harmonisch Park & Groenbeheer, is er de verhoogde belangstelling van bijvoorbeeld Technopolis met de 'Plantastische Wandelingen, enz. Regelmatig wordt het diensthoofd uitgenodigd om op te treden als spreker om dit project toe te lichten.

13 Op welke wijze werd de bevolking betrokken bij de voorbereiding en de realisatie van het project?

Participatie is één van de hoofdelementen van dit project geweest.

In eerste instantie kent dit project zijn oorsprong vanuit de bewoners zelf gezien de concrete aanleiding voor de opstart van het project diverse klachten van bewoners waren mbt de Kruidtuin en specifiek over de deelzone rond het standbeeld van Dodoens. Deze klachten werden via de Wijkraad aan het stadsbestuur kenbaar gemaakt.

Bewoners zijn vertegenwoordigd door een delegatie van 2 personen van de wijkraad centrum in de stuurgroep en de wijkmanager centrum.

De vrijwilligers vrienden van Dodoens zijn zowel bij de voorbereiding van de plannen, de realisatie als het beheer betrokken. De plannen zijn voorgelegd tijdens de overlegmomenten.

Op de communicatiemomenten zijn de voorstellen voorgelegd aan het grote publiek via de nieuwsbrieven over de Kruidtuin.

14 Wie waren de betrokken partners en wat was hun rol en aandeel in het project?

Geef aan of het om een horizontaal (publiek – publiek; publiek – privé) of verticaal (federale, regionale, lokale overheden) partnerschap gaat.

Voor dit project kunnen we zowel van een horizontale als verticale partnership spreken.

Dit is het beste weergegeven door de samenstelling van de stuurgroep:

De verschillende betrokken partners worden door middel van stuurgroep vergaderingen samen rond de tafel gebracht.

De coördinatie gebeurt door de dienst natuur- en groenontwikkeling.

Samenstelling stuurgroep:

- vertegenwoordiging colleg
- betrokken stadsdiensten
- vertegenwoordigers bewoners
- externe deskundigen Agentschap voor Natuur en Bos, Onroerend erfgoed
- extern deskundige harmonisch park- en groenbeheer
- vertegenwoordiging vrienden van Dodoens
- vertegenwoordiger Waterwegen en zeekanaal
- Afhankelijk van het te bespreken thema kan de stuurgroep uitgebreid worden met de voor dat thema betrokken actoren (bv de aanpalende scholen)

De verschillende deelonderzoeken, de swot-analyse ,scenario, globaal inrichtingsplan, de Dodoenstuin en de andere deelprojecten worden voor advies voorgelegd aan de stuurgroep. Rekening houdend met de adviezen van de stuurgroep wordt waar nodig bijgestuurd.

Een belangrijke partner is het Agentschap voor Natuur en Bos. Het uiteindelijke beheerplan voor het ganse park De Kruidtuin dient voor goedkeuring voorgelegd te worden aan het Agentschap voor Natuur en Bos.

Voor de uitvoering van de Dodoenstuin kan de stad rekenen op een financiële steun van maximaal 239000 euro van de Vlaamse Gemeenschap. De goedkeuring van de subsidiedossier gebeurt door het Agentschap voor Natuur en Bos.

De vrijwilligers adviseerden de inrichtingsvoorstellen van de Dodoenstuin en staan mee in voor het beheer van de Dodoenstuin

Naast het beheer van de Dodoenstuin werken de vrijwilligers ook mee aan de communicatiemomenten (Stadspicknick,..) en organiseren zij activiteiten die te maken hebben met de figuur van Dodoens en kruiden..

15 Hoe werd het project bekendgemaakt?

Gezien het project over meerdere jaren loopt en in het natraject met de Vrienden van Dodoens verderloopt is er een volledige communicatiemix opgezet om dit project continu in de aandacht te houden. Hierbij werden volgende kanalen gebruikt:

Nieuwsbrieven

communicatiemomenten (Dag van het park, stadspicknick)

Persberichten

Wijkkrant

Website stad

Vrijwilligerswerken

Oproep vrijwilligers via lokale pers

Flyers

Affiches

Infoavonden

Workshops

Website wijkraad centrum

16 Vermeld hieronder eventuele andere elementen die uw kandidatuur kunnen ondersteunen, bijvoorbeeld een onafhankelijke evaluatie van het project.

- Wat de vrijwilligerswerking betreft: TANDEM (VELT) heeft vorig jaar de vrijwilligerswerking 'Vrienden van Dodoens' tijdens een studiedag als voorbeeld stellend project voorgesteld. De vrijwilligers hebben tijdens die studiedag groepen rondgeleid in de Dodoenstuin en hun werking toegelicht.
- De gemeente Schilde heeft contact opgenomen om te informeren hoe de vrijwilligerswerking 'Vrienden van Dodoens' functioneert.
- Participatie Kruidtuin is als voorbeeld opgenomen in de publicatie Lokaal groenbeleid van de VVSG in samenwerking met ANB
- Studenten tuin- en landschapsarchitectuur hebben vorig jaar de Kruidtuin (incl Dodoenstuin)als case uitgewerkt (opmaak beheerplan)
- De vrijwilligers hebben de prijs van de vrijwilliger van de stad Mechelen gekregen in 2011

17 Omschrijf hieronder waarvoor u de geldprijs eventueel zult gebruiken.

Gezien participatie en vrijwilligerswerking duidelijk de basis is geweest van het succes van dit project, willen wij deze werking verder bestendigen en verstevigen. Hiervoor zijn niet altijd voldoende budgetten beschikbaar om de vragen van deze vrijwilligers voor bijvoorbeeld de organisatie van een stadspicknick, begeleiding van vrijwilligers, werving van nieuwe vrijwilligers, werkkledij en werkmateriaal, enz positief te beantwoorden.

Wanneer wij deze prijs zouden winnen, wil de stad dit budget reserveren om toekomstige vragen vanuit deze vrijwilligerswerking verder te ondersteunen.